

2023-08-16

Dnr: KFKS 2023 - 00681

Nämndernas uppföljning av strategiarbetet – Ett drogfritt Nacka för unga

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige i Nacka antog den 21 maj 2018 strategin Ett drogfritt Nacka för unga, som anger mål och riktmärken för ett samhälle fritt från alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT).

Berörda nämnder har följt upp strategiarbetet för år 2022 och har särskilt behandlat resultaten från Stockholmsenkäten, som tas fram av länsstyrelsen i Stockholms län och genomförs vartannat år bland elever i grundskolan åk 9 och i gymnasiet åk 2. Enkäten tar bland annat upp de ungas drogvanor. Nämnderna har också genomfört olika aktiviteter som ett led i strategiarbetet. De samverkar externt med polis, föreningsliv och med civilsamhälle och inom lokala trygghets- och säkerhetsnätverk. De har ett gemensamt projekt, Tillsammans för ett drogfritt Nacka för unga, som finansieras av Nackas framtidsfond och som syftar till att minska droganvändningen bland unga genom att samarbeta med föreningslivet och bland annat ge unga en meningsfull fritid med drogfria aktiviteter.

Stadsledningskontoret bedömer att strategiarbetet, liksom tidigare, ger en bra plattform för en positiv samverkan internt och externt. Även om 2022 års Stockholmsenkät visat förhållandevis positiva resultat gällande droganvändningen, behöver det breda förebyggande arbetet som redan pågår bibehållas och fortsätta utvecklas. Vidare anser stadsledningskontoret att även

arbetet inom Valfärd skola ska ingå i uppföljningen. Arbetet inom Valfärd samhällsservice inkluderas redan i socialnämndens uppföljning.

Ärendet

Kommunfullmäktige i Nacka har den 21 maj 2018 antagit strategin Ett drogfritt Nacka för unga. Strategin anger mål och riktmärken för ett samhälle för unga som är fritt från alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT). Strategin Ett drogfritt Nacka för unga har även sin förankring i Nackas styrmodell det vill säga i visionen Öppenhet och mångfald, den grundläggande värderingen Förtroende och respekt för människors kunskap och egen förmåga och för deras vilja att ta ansvar samt i de fyra övergripande målen som gäller för all verksamhet i Nacka. Strategin bygger på den nationella ANDTS-strategin som riksdagen har antagit och på de regionala mål som länsstyrelsen har antagit i sin strategi. Regeringen beslutade den 24 mars 2022 om att spel om pengar skulle läggas till i den nationella strategin, som man uppdaterat inför åren 2022-2025. I förkortningen lades till ett S för spel om pengar. Som framgår av den nuvarande strategin står Nacka kommun bakom både den nationella och regionala strategin och kommer att verka för att målen i dessa ska uppnås. Nacka kommun har däremot inte uppdaterat sin strategi kring spel om pengar.

En styrgrupp, bestående av berörda direktörer, för strategiarbetet i Nacka har sökt och beviljats medel ur framtidsfonden för projektet ”Tillsammans för ett drogfritt Nacka för unga”. Projektet ska slutredovisas under hösten 2023 och dess arbete ligger väl i linje med strategin. Syftet har varit att minska droganvändningen bland unga genom att engagera fler föreningar och representanter från civilsamhället i sitt arbete med barn och unga. Projektet omfattar alla barn, unga och deras föräldrar, med särskilt fokus på de barn och unga som idag inte är med i en föreningsaktivitet, inte besöker fritidsgårdar eller som på annat sätt inte har en meningsfull fritid. Projektet är ett samarbete mellan de nämnder som ingår i den här uppföljningen och även kommunstyrelsen. Berörda direktörer för strategiarbetet kommer även fortsättningsvis att träffas framöver för att samverka kring strategiarbetet.

Nackas strategi har under våren 2023 följts upp för år 2022 av berörda nämnder utifrån sina respektive uppdrag och ansvarsområden. De nämnder som har följt upp strategin har varit fritidsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbete och försörjning, socialnämnden och utbildningsnämnden. De flesta av de berörda nämnderna har också bifogat en matris över aktiviteter. Även Brottsförebyggande rådet i Nacka har fått delge sina åtgärder på området. De redovisas tillsammans med nämndernas uppföljningar.

Den uppföljning som ska göras av strategin ska utgå från att arbetet mot alkohol, narkotika, doping och tobak ska ha stöd i forskning och/eller utvärdering. Frågeställningarna ska bevakas internationellt, nationellt, lokalt och regionalt.

Uppföljningen av kvalitet ska redovisas öppet och tillgängligt. Uppföljningen av strategin ska göras årligen och den så kallade Stockholmsenkäten är en viktig källa i uppföljningen. År 2018 bildades en styrgrupp för strategiarbetet. Styrgruppen ska för kommunstyrelsens räkning följa upp vilka resultat som nås inom all kommunalt finansierad verksamhet kopplat till strategin och utifrån dessa stimulera utvecklingen av arbetet.

Det som särskilt ska följas upp och stimuleras är:

- A. Nolltolerans mot narkotika, dopning och alkohol vad gäller barn och unga.
- B. Minska tobaksbruk och förhindra att barn och unga börjar använda tobak.
- C. Stöd och vård till dem som hamnat i missbruk eller beroende.

Stockholmsenkäten tas fram av länsstyrelsen i Stockholms län och genomförs vartannat år bland elever i grundskolan åk 9 och i gymnasiet åk 2. Merparten av kommunerna i länet har genomfört undersökningen. Enkäten behandlar hur eleverna mår och deras levnadsvanor och attityder kring en mängd områden. Enkäten genomförs vartannat år för att utvecklingen ska kunna följas. För Nackas del ser man att användningen av e-cigarettor och vitt snus ökat i förhållande till den senaste mätningen (2020) och att flickor i åk 9 mår sämre psykiskt än tidigare år. Detta följer utvecklingen i hela länet. Nackas flickor i åk 9 fick ett något sämre resultat än övriga köns- och ålderskategorier gällande rökning, alkoholkonsumtion och begångna brott. Samtidigt visade undersökningen att storkonsumtionen¹ av alkohol har minskat, liksom narkotikaanvändningen bland unga. Tryggheten i det egna bostadsområdet och skoltrivseln ligger på en hög nivå, liksom deltagande i ledarledda fritidsaktiviteter. Detta tillsammans med att många unga har föräldrar som har sysselsättning och högskoleutbildade föräldrar, utgör skyddande faktorer för barn och unga när det gäller deras hälsa och mående.

---

¹ Enkätens definition av storkonsumtion är 18 cl sprit eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor stark cider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl minst en gång i månaden.

Nämndernas uppföljning av strategin

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden har ett ansvar för att bidra med aktiviteter eller åtgärder under punkterna A och B ovan.

Fritidsnämndens arbete består i att tillhandahålla lokaler som ska vara fria från tobak, alkohol, narkotika och dopning. Vidare ska det ställas krav på utförare av verksamheter för barn och unga att ha och följa policier och handlingsplaner gällande ANDT samt erbjuda kompetensutveckling för föreningslivet. Fritidsnämnden deltar i det lokala trygg- och säkerhetsnätverket som samverkar med civilsamhället samt tar del av och analyserar resultatet från Stockholmsenkäten.

Kulturnämnden

Kulturnämnden deltar i det lokala trygg- och säkerhetsnätverk som samverkar med civilsamhället och tar del av och analyserar resultatet från Stockholmsenkäten. Under år 2022 har kulturnämnden tillhandahållit lokaler som ska vara fria från tobak, alkohol, narkotika och dopning i samband med barn- och ungdomsverksamhet. Rökfrihet råder i och i anslutning till entréer i kulturnämndens lokaler. Utöver detta har kulturnämnden inom framtidsfondsprojektet ”Tillsammans för ett drogfritt Nacka för unga” haft ett antal kulturaktörer som har sökt och fått bidrag för drogförebyggande projekt för och med unga. Projektet ska slutföras och redovisas under 2023.

Nämnden för arbete och försörjning

Nämnden för arbete och försörjning arbetar stödjande för att skapa förutsättningar för vuxna, unga och prioriterade målgrupper att bli självförsörjande. Egen försörjning till förbättrade levnadsvillkor för den enskilde är en skyddsfaktor mot att hamna i missbruk. Genom insatserna kan socioekonomisk utsatthet brytas vilket kan bidra till generellt bättre levnadsvillkor. Genom att stärka och stödja föräldrar stärks därför ungas levnadsvillkor. Ett specifikt arbete genomförs för unga, 16 -19 år, i det kommunala aktivitetsansvaret, KAA. Ungdomar som har utmaningar i att fullfölja gymnasiestudierna ges preventivt stöd. Även uppsökande arbete genomförs. Feriejobb, sommarjobbsmässan och entreprenörsutbildningen för unga är aktiviteter som syftar till att skapa en meningsfull sysselsättning för unga. Samverkan över enhetsgränserna är en möjliggörare för att nå målen.

Socialnämnden

Socialnämndens uppdrag har följts upp både på myndighets- och utförarnivå. Kunder erbjuds hjälp och stöd vid skadligt bruk och beroende, och på så sätt förebyggs allvarliga skador av eget och andras bruk. Att förebygga dödlighet relaterad till främst alkohol och narkotika är också prioriterat. I verksamheter som finansieras av socialnämnden bedrivs ett brett förebyggande arbete med att bland annat förhindra eller försena debut av alkohol, narkotika, dopning och tobak samt att ge stöd till anhöriga och föräldrar. Under år 2022 har socialnämndens också arbetat i samverkan med polis, skola och fritidsverksamheter inom SSPF (skola, socialtjänst, polis och fritid) och inom SIG (sociala insatsgrupper). Tillsyn och kontrollköp har gjorts av miljöenheten.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden har följt upp strategin genom en enkät till alla rektorer för Nackas fristående och kommunala skolor. 38 rektorer tillfrågades och 15 svarade på enkäten. Arbetet mot alkohol, narkotika och andra droger beskrivs som utmanande för skolorna eftersom uppfattningen är att tillgången till droger har ökat, att användningen går ner i åldrarna och att det är en mer drogliberal hållning i samhället generellt sett. En annan utmaning är att påverka eleverna på ett evidensbaserat sätt. Utbildningsenheten kommer även framåt efterlysa goda exempel från huvudmännen för att därefter kunna sprida goda exempel till alla skolor i Nacka. I övrigt framgår av enkäten att samarbetet med aktörer som MiniMaria och polisen fungerar bra.

Brottsförebyggande rådet (sedan den 1 januari 2023 ersatt av kommunstyrelsens trygghetsutskott, KSTU)

Det lokala brottsförebyggande rådet i Nacka har följt upp Stockholmsenkätens resultat kring trygghet, säkerhet och andra områden som är knutna till rådets förebyggande arbete i samspel med nämndernas olika processer. Rådet har också fått regelbunden avstämning kring läget med trygghet, säkerhet och ungas droganvändning via de lokala arbetsgrupperna. Kommunpolisen deltar i de lokala arbetsgrupperna och på rådets sammanträden. Det genomförs insatser i varje arbetsgrupp utifrån de lägesbilder som framkommer på respektive möte. Detta inkluderar gemensamma insatser kring droganvändning och försäljning på platser i de olika kommundelarna med syfte att störa ut denna försäljning. Under 2022 klassificerades Fisksätra som en öppen drogscen, vilket definieras som en geografisk, bestående plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematisk av myndigheter eller allmänhet². Ett riktat

---

² Bakom den gemensamma definitionen står Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Polisregion Stockholm, Tullverket och Kriminalvården.

drogförebyggande arbete mot drogförsäljning har därför initierats i Fisksätra. Detta sker i samverkan med länsstyrelsen i Stockholms län, Stena fastigheter och polisen.

Stadsledningskontorets bedömning

De nämnder som följt upp ANDT- strategin har viktiga uppgifter och uppdrag. Stadsledningskontorets bedömning är att även Valfärd skola har mycket viktiga uppgifter i det drogförebyggande arbetet och planerar att inkludera deras arbete i kommande uppföljningar. Arbetet inom Valfärd samhällsservice inkluderas redan i socialnämndens uppföljning.

Stockholmsenkäten har, trots vissa positiva resultat vad gäller storkonsumtion av alkohol och narkotikaanvändning, också visat att användningen av e-cigarettor och vitt snus har ökat. Den psykiska hälsan hos flickor i åk 9 har blivit sämre. Det är därför fortsatt viktigt att bedriva ett kontinuerligt arbete i enlighet med strategin.

Nackas framtidsfond har finansierat projektet Tillsammans för ett drogfritt Nacka för unga som möjliggjort meningsfulla aktiviteter för de barn och ungdomar som inte har tillgång till det idag. Projektet berör flera av de nämnder som ingår i uppföljningen.

Samverkan med olika aktörer har intensifierats och även över nämndgränser pågår ett samarbete. Samverkan mellan olika aktörer och tidiga insatser för personer i riskzon är ofta framgångsrikt.

Stadsledningskontoret ser en stor fördel att fortsätta arbeta med strategin på lika bred front som hittills.

Stadsledningskontorets samlade bedömning är att denna uppföljning på ett övergripande sätt sammanställer kommunens arbete med strategin och föreslår att kommunstyrelsen noterar informationen till protokollet.

Ekonomiska konsekvenser

Beskrivna åtgärder hanteras inom beslutad budget.

Konsekvenser för barn

Strategiarbetet gagnar barn och unga, eftersom det ska inriktas på att förebygga alkohol, narkotika, doping och tobak. Genom att arbeta brett med nolltolerans och erbjuda professionellt individuellt stöd om sådana behov finns, verkar

kommunen för att minska droganvändningen bland unga och på så sätt förbättra levnadsvillkoren för gruppen.

Handlingar i ärendet

1. Protokollsutdrag från fritidsnämnden den 29 mars, inklusive tjänsteskrivelse
2. Protokollsutdrag från kulturnämnden den 23 maj 2023, inklusive tjänsteskrivelse
3. Protokollsutdrag från nämnden för arbete och försörjning den 26 april 2023, inklusive tjänsteskrivelse
4. Protokollsutdrag från socialnämnden den 21 februari 2023, inklusive tjänsteskrivelse
5. Protokollsutdrag från utbildningsnämnden den 16 maj 2023, inklusive tjänsteskrivelse

Anders Mebius
Kultur – och fritidsdirektör

Karin Kollberg
Social- och äldredirektör

Veronica Grimheden Myhrström
Utbildnings- och arbetsmarknadsdirektör